

LIDIA ZACHARKO

ORCID: 0000-0002-3799-5502

Uniwersytet Śląski

lidia.zacharko@us.edu.pl

ADRIAN ZACHARKO

ORCID: 0000-0002-5663-565X

biuro@kancelaria-zacharko.pl

Nowe formy współdziałania międzygminnego we Francji — metropolia Wielki Paryż (*Grand Paris*)

Abstrakt: Celem artykułu jest przedstawienie zmian w modelu samorządu terytorialnego we Francji. W koncepcji samorządu terytorialnego istotne miejsce zajmują różne formy współdziałania międzygminnego na obszarach metropolitalnych. Obszary metropolitalne stanowią złożoną strukturę, w skład której wchodzi gminy czy departamenty. Tworzenie wielkich struktur przestrzenno-gospodarczych stanowi odpowiedź na postępy cywilizacyjny i konieczność usprawnienia działania struktur samorządowych.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, związki międzygminne, metropolia.

Wprowadzenie

W dynamice rozwoju form współdziałania międzygminnego w modelu francuskim można zauważyć uzyskanie równowagi między pluralizmem tych form a zasadą jednolitości państwa. W myśl art. 1 Konstytucji Republiki Francuskiej z dnia 4 października 1958 roku Francja jest Republiką niepodzielną, laicką, demokratyczną i socjalną. Zapewnia równość wszystkich obywateli wobec prawa, bez względu na pochodzenie, rasę lub religię. Respektuje wszelkie przekonania. Jej organizacja jest zdecentralizowana. Zatem istota samorządności, współdzia-

łanie wspólnot terytorialnych, stanowi fundament demokratycznej Republiki, o czym mówi art. 72 ze zm. 82 Konstytucji: wspólnotami terytorialnymi Republiki są gminy, departamenty, regiony o statusie szczególnym oraz wspólnoty zamorskie, których status został określony przez art. 74. Wszystkie inne wspólnoty terytorialne tworzą się w drodze ustawy w miejsce jednej lub kilku wspólnot wymienionych w tym ustępie. Wspólnoty terytorialne są powołane do podejmowania decyzji w pełnym zakresie władztwa, które mogą być lepiej urzeczywistniane na ich stopniu.

Z kolei, jak stanowi art. 10 ust. 1 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego, społeczności lokalne mają prawo współpracy między sobą w celu realizacji zadań będących przedmiotem ich wspólnego zainteresowania. Wyżej wymienione prawo zostało urzeczywistnione w wielu ustawach, które przewidują współpracę wspólnot lokalnych, ale także współdziałanie z innymi podmiotami publicznymi oraz niepublicznymi.

1. Podstawy prawne działania samorządu terytorialnego

Do podstawowych źródeł prawa regulujących status metropolii Paryża należy zaliczyć:

— Konstytucję Republiki Francuskiej z dnia 4 października 1958 roku (dalej: Konstytucja);

— ustawę z dnia 2 marca 1982 roku o prawach i wolnościach gmin, departamentów i regionów (J.O. z dnia 3 marca 1982);

— ustawę z dnia 7 stycznia 1983 roku o podziale kompetencji między gminy, departamenty i regiony (J.O. z dnia 9 stycznia 1983);

— ustawę z dnia 5 stycznia 1988 roku o modyfikacji zasad decentralizacji państwa (J.O. z dnia 6 stycznia 1988);

— Kodeks generalny wspólnot terytorialnych z dnia 21 lutego 1996 roku (CGCT);

— ustawę z dnia 13 sierpnia 2004 roku o wolnościach i obowiązkach lokalnych (J.O. z dnia 17 sierpnia 2004);

— ustawę nr 2010-1563 z dnia 16 grudnia 2010 roku o reformie samorządu terytorialnego. (J.O. z dnia 17 grudnia 2010)¹;

¹ Szerzej na temat zmian wprowadzonych ustawą nr 2010-1563 z dnia 16 grudnia 2010 roku zob. L. Zacharko, *Nowe formy współdziałania międzygminnego w modelu francuskim (la loi n° 2010-1563 du 16 décembre 2010 de réforme des collectivités territoriales)*, [w:] *Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2012, s. 264–282; a także J. Jeżewski, *Wybrane aspekty reformy samorządu terytorialnego we Francji*, [w:] *Studia z prawa administracyj-*

— ustawę nr 2014-58 z dnia 27 stycznia 2014 roku o modernizacji działań publicznych i afirmacji metropolii (J.O. z dnia 28 stycznia 2014, zwana prawem MAPTAM²);

— ustawę nr 2015-991 z dnia 7 sierpnia 2015 roku o nowej organizacji terytorialnej Republiki Francuskiej (J.O. z dnia 8 sierpnia 2015 zwane prawem NOTRe);

— ustawę nr 2017-257 z dnia 28 lutego 2017 roku dotyczącą statusu Paryża i planowania metropolitalnego (J.O. z dnia 1 marca 2017);

— Zarządzenie nr 2015-1630 z dnia 10 grudnia 2017 roku uzupełniające, określające zasady finansowe i fiskalne Wielkiego Paryża, terytorialnych instytucji publicznych i gmin położonych w jego granicach terytorialnych³.

2. Ustrój Paryża — rys historyczny

We Francji znajduje się około 36 tysięcy gmin, z których więcej niż połowa liczy niespełna 500 mieszkańców. Stąd dla ich ekonomicznego wzmocnienia tworzone są różnego rodzaju związki gmin. Na szczególną uwagę zasługują rozwiązania prawne dotyczące Paryża, który w 1964 roku uzyskał status gminy i departamentu⁴.

Ustawa nr 82-1109 z dnia 31 grudnia 1982 roku o organizacji administracji Paryża, Marsylii i Lyonu i zakładów publicznych współpracy międzygminnej oraz ustawa nr 82-1170 z dnia 31 grudnia 1982 roku dotycząca wyboru radnych rady Paryża i radnych Lyonu i Marsylii zmieniona ustawą z nr 2002-276 z dnia 27 lutego 2002 roku dotyczącą rozwoju demokracji dokonała zmiany w regulacji prawnej metropolii.

W wyniku reformy decentralizacyjnej Paryż został podzielony na 20 dzielnic. Na czele dzielnicy stała rada dzielnicy składająca się w jednej trzeciej z radnych miejskich i dwóch trzecich z radnych dzielnicy, którzy byli wybierani w wyborach powszechnych, proporcjonalnych. Rada dzielnicy pełniła funkcję doradczą wobec rady miejskiej, a także zarządzała mieniem komunalnym znajdującym w się w dzielnicy, z upoważnienia rady miejskiej. Rada dzielnicy wybierała mera dzielnicy. Wobec rady miejskiej Paryża stosowano te same przepisy co wobec pozostałych gmin, z tym że rada realizowała kompetencje przynależne radom generalnym departamentu. Mer Paryża to organ wykonawczy gminy, ale również przewodniczący rady generalnej⁵.

nego i nauki administracji. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Janowi Szreniawskiemu, Przemyśl-Rzeszów 2011, s. 373–379.

² Wersja skonsolidowana, www.legifrance.gouv.fr (dostęp: 9.04.2021).

³ *Ibidem*.

⁴ Loi du 10 juillet 1964 r. réorganisation de la région parisienne, www.legifrance.gouv.fr (dostęp: 9.04.2021).

⁵ M. Maciołek, *Ustrój administracyjny Paryża*, „Samorząd Terytorialny” 1994, nr 6, s. 57 n.

Ustawy z dnia 31 grudnia 1982 roku i z 27 lutego 2002 roku przekazały merowi Paryża pewne uprawnienia w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego (straże miejskie). Warto w tym miejscu dodać, iż Paryż był jedynym miastem, w którym uprawnienia policyjne, na przykład dotyczące ruchu drogowego, porządku publicznego czy w zakresie policji sanitarnej, wykonywał nie mer, lecz prefekt policji, czyli urzędnik państwowy.

W latach 2008–2010 zostały przyjęte nowe rozwiązania prawne stwarzające ramy rozwoju dla metropolii paryskiej. 26 maja 2007 roku prezydent Nicolas Sarkozy ogłosił w Roissy projekt urbanistyczny dla metropolii paryskiej, wskazując, że Paryż jest ważny zarówno dla świata, jak i dla rozwoju kraju. Paryż musi odzyskać witalność, wpływy, atrakcyjność i kreatywność. W 2008 roku powołano sekretarza stanu ds. rozwoju stołecznego w Ministerstwie Ekologii, Energii, Zrównoważonego Rozwoju i Planowania Regionalnego⁶.

W 2009 roku utworzony został związek działający na zasadach związku komunalnego skupiający władze lokalne różnych stopni, to jest gminy, departamenty i regiony oraz inne instytucje podlegające prawu publicznemu, takie jak izby przemysłowo-handlowe, rolnicze, rzemieślnicze, który miał działać w obrębie wspólnoty lokalnej (art. L 5711-1 w zw. art. L 5721-1 do art. L 5722-11 CGCT).

Ustawą nr 2010-597 z dnia 3 czerwca 2010 roku dotyczącą Wielkiego Paryża⁷ przypięczętowano utworzenie głównych biegunów gospodarczych wokół Paryża i ustanowienie sieci transportu publicznego. W wyniku wprowadzonych zmian dokonano połączenia biegunów z lotniskami, stacjami TGV i centrum Paryża.

Zmiany wprowadzone ustawą nr 2014-58 z dnia 27 stycznia 2014 roku o modernizacji działań terytorialnych i afirmacji metropolii⁸, ustawą nr 2015-991 z dnia 7 sierpnia 2015 roku o nowej organizacji terytorialnej Republiki Francuskiej⁹ oraz ustawą z nr 2015-292 z dnia 16 marca 2015 roku¹⁰ w istotny sposób przekształciły status metropolii paryskiej.

3. Metropolia Wielki Paryż (*Grand Paris*) — *de lege lata*

Po 2014 roku nastąpiły istotne zmiany w modelu współpracy międzygminnej, dotyczące statusu prawnego metropolii i modelu ich zarządzania. Jak pisze Moni-

⁶ <https://mise.jhu.edu/article> (dostęp: 9.04.2021).

⁷ Loi du 3 juin 2010 relative du Grande Paris, <https://www.legifrance.gouv.fr> (dostęp: 9.04.2021).

⁸ J.O. RF nr 0023 z dnia 28 stycznia 2014 roku, <https://www.legofrance.gouv.fr> (dostęp: 9.04.2021).

⁹ J.O. RF z dnia 8 sierpnia 2015 roku, <https://www.legifrance.gouv.fr> (dostęp: 9.04.2021).

¹⁰ Loi du 16 mars 2015 r. relative à l'amélioration du regime de la commune nouvelle pour de communes fortes et vivantes, <https://www.legifrance.gouv.fr> (dostęp: 9.04.2021).

ka Augustyniak, w obecnym stanie prawnym duże aglomeracje miejskie stały się wyznacznikiem modelu strukturalno-organizacyjnego w zakresie funkcjonowania współczesnych jednostek samorządu terytorialnego¹¹. Jednostki współpracy międzygminnej mogą przejmować kompetencje regionów i departamentów, by skuteczniej i efektywniej zarządzać obszarem metropolitalnym. Przeprowadzona reforma nie podważyła dotychczasowego modelu samorządu terytorialnego i podziału terytorialnego państwa na gminy, departamenty i regiony. Nowelizacja Konstytucji ustawą z dnia 28 marca 2003 roku wprowadziła dalsze istotne zmiany w tym modelu, dając początek rozwojowi regionów samorządowych.

W wyniku zmian wprowadzonych ustawą nr 2014-58 z dnia 27 stycznia 2014 roku nowy status prawny uzyskało miasta liczące co najmniej 400 tysięcy mieszkańców, czyli między innymi Bordeaux, Brest, Grenoble, Lille, Lyon, Montpellier, Nantes, Rennes, Rouen, Strasbourg, Tuluza. Specjalny status prawny uzyskały metropolie: Wielki Paryż, obejmujący 19 związków gminnych, 131 gmin, 3 departamenty; Aix-Marseille-Provence, licząca 92 gminy oraz 6 związków międzygminnych¹²; metropolia Wielkiego Lyonu (dokonano połączenia miasta Lyon i departamentu Rodanu).

Reforma uporządkowała mapę regionalną Francji, gdzie nastąpiło połączenie niektórych regionów w większe jednostki. W zamyśle reformatorów regiony mają być zbliżone do potencjału regionów europejskich. Liczba regionów uległa zmniejszeniu z liczby 22 do 13, w tym sześć regionów pozostało bez zmian (Bretonia, Kraj Loary, Centrum Ile de France, Prowansja, Alpy — Lazurowe Wybrzeże i Korsyka), a także utworzono siedem nowych regionów: 1) Alzacja, Lotaryngia, Szampania — Ardeny, 2) Nord — Pas de Calais i Pikardia, 3) Burgundia i Franche-Comté, 4) Górna Normandia — Dolna Normandia, 5) Rodan — Alpy i Orwenia, 6) Midi — Pireneje i Langwedocja- Roussillon, 7) Akwitania, Limousin i Poitou-Charentes.

Na mocy ustawy nr 2015-991 z dnia 7 sierpnia 2015 roku wzmocnieniu uległy kompetencje regionu. Do regionu należy między innymi: odpowiedzialność za rozwój gospodarczy, rozwój handlu, turystyki, rzemiosła, ekonomii społecznej, zarządzanie agencjami rozwoju, walka z bezrobociem, transport, zarządzanie środkami europejskimi. Jako pilotaż w zakresie zmian przyjęto rozwiązania

¹¹ M. Augustyniak, *Pozycja ustrojowa organów Metropolii Lyońskiej — kierunki zmian*, [w:] *Pozycja ustrojowa organów jednostek samorządu terytorialnego*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2019, s. 35.

¹² Metropolia obejmująca obszar metropolitalny Marsylii i Aix-en-Provence w Bouches-du-Rhone. Organem uchwałodawczo-stanowiącym jest rada metropolii licząca 240 członków oraz organ wykonawczy z Prezydentem na czele. Rada metropolitalna wybiera również pierwszego wiceprezydenta i 20 wiceprezydentów oraz innych członków. Przy radzie metropolitarnej funkcjonują także dwa ciała opiniodawczo-doradcze, to jest konferencja merów gmin oraz rada rozwoju. Do zadań i kompetencji organów metropolii należy przede wszystkim: planowanie przestrzenne, rozwój gospodarczy i zarządzanie usługami publicznymi (transport, wsparcie dla szkolnictwa wyższego i badań naukowych, zaopatrzenie w wodę, gaz, energię elektryczną i ciepłą), ochrona środowiska (plan gospodarki odpadami, zanieczyszczenie powietrza, walka z hałasem).

prawne dotyczące metropolii Lyon, gdzie dokonano połączenia Wielkiego Lyonu i departamentu Rodanu.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę także na zmiany w statusie administracyjno-prawnym miasta Paryża. Faktyczne utworzenie metropolii Wielki Paryż nastąpiło 1 stycznia 2016 roku.

Zgodnie z art. L 2512-1 Generalnego Kodeksu Wspólnot Terytorialnych i regulacjami prawnymi zawartymi w ustawie nr 2014-58 z dnia 27 stycznia 2014 roku i ustawie nr 2017-257 z dnia 25 lutego 2017 roku metropolia Wielkiego Paryża ma specjalny status prawny, łącząc zadania zarówno gminy, jak i departamentu. Metropolią zarządza rada metropolii, w skład której wchodzi 209 członków. Rada metropolii na posiedzeniu 22 stycznia 2016 roku wybrała pierwszego przewodniczącego, Patricka Olliera. Pierwszym wiceprzewodniczącym został mer Miasta Paryża. W skład biura metropolii weszło 20 wiceprezydentów oraz siedmiu doradców (radnych). Obok rady metropolitalnej funkcjonuje również zgromadzenie merów metropolii, które składa się z merów wszystkich gmin z terenu metropolii. Zgromadzenie zbiera się raz do roku celem przedyskutowania programu działania metropolii i oceny jej działalności.

Rada metropolitalna została wybrana na warunkach przewidzianych w tytule V księgi Kodeksu wyborczego, art. L. 5211- 6-1. Należy zaznaczyć, że parytet rozdziału miejsc w radzie metropolitarnej, uregulowany ustawą nr 2014-58 z dnia 27 stycznia 2014 roku, został uznany przez Radę Konstytucyjną Republiki Francuskiej za niezgodny z Konstytucją, co implikowało konieczność zmian w tym zakresie.

Na stopniu metropolitalnym istnieją też ciała opiniodawczo-doradcze, to jest Radę Rozwoju skupiającą podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe działające w sferze społecznej i kulturalnej, gdzie konsultowane są główne kierunki rozwoju metropolii oraz metropolitalną radę ds. bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości, która w wyniku zmian Kodeksu bezpieczeństwa wewnętrznego ma za zadanie koordynować i opiniować kierunki działania w zakresie zapobiegania przestępczości oraz wzmocnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego. By zrealizować ten cel, Paryż i jego przedmieścia otrzymają specjalną strefę, tak zwaną wspólną przestrzeń ochronną (dotyczy to działań zarówno policji — pod nadzorem prefekta policji — jak i paryskiej straży pożarnej)¹³.

Przechodząc do zadań i kompetencji metropolii Wielkiego Paryża, musimy wskazać cztery zasadnicze kierunki jej działania:

- planowanie przestrzenne (system spójności terytorialnej — SCOT);
- rozwój społeczno-gospodarczy i kulturalny;
- ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego, ochrona powietrza;
- poprawa poziomu życia (lokalna polityka mieszkaniowa)¹⁴.

¹³ L. Zacharko, A. Zacharko, *Metropolie o specjalnym statusie prawnym we Francji*, [w:] *Organizacja i funkcjonowanie aglomeracji miejskich*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2018, s. 385.

¹⁴ *Ibidem*.

Od 1 stycznia 2018 roku system spójności terytorialnej (SCOT) jest podstawą do kreowania polityki urbanistycznej. Z kolei podstawę realizacji polityki mieszkaniowej stanowi miejski plan mieszkalnictwa i zakwaterowania (PMHH), który określa jej cele, w tym dotyczące poprawy stanu zasobów mieszkaniowych, działań na rzecz budownictwa socjalnego, pomocy finansowej przy budowie mieszkań socjalnych, odbudowę i absorpcję niesocjalnej zabudowy mieszkaniowej o znaczeniu metropolitalnym.

W zakresie planowania i rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturalnego do zadań metropolii należą: działania w zakresie wspierania i rozwoju gospodarczego o znaczeniu metropolitalnym, rozwój i zarządzanie strefami przemysłowymi, rozwój rzemiosła i handlu, budowa, rozbudowa i utrzymanie obiektów kulturalnych i sportowych o znaczeniu metropolitalnym oraz o zasięgu międzynarodowym, zarządzanie portami lotniczymi i morskimi. Należy zwrócić uwagę na to, że region Île-de-France jest liderem w dziedzinie rozwoju gospodarczego¹⁵. Celem podejmowanych zadań powinien być rozwój lokalny, a także integracja społeczna i gospodarcza.

Istotna część zadań i kompetencji metropolii dotyczy ochrony i poprawy środowiska naturalnego, w tym gospodarowania odpadami, zwalczania zanieczyszczenia powietrza, walki z hałasem, zapobiegania powodziom. Działania powinny być podejmowane na podstawie planu klimatyczno-energetycznego (PCAEM), który ma na celu zmniejszenie zużycia energii, emisji zanieczyszczeń powietrza i gazów cieplarnianych.

W zakresie kompetencji metropolii znajdują się również zadania związane ze stanem i rozwojem infrastruktury technicznej, takie jak odprowadzanie ścieków i zaopatrzenie w wodę, gaz, energię elektryczną i energię ciepłą (spójność sieci dystrybucji energii elektrycznej, gazu, energii cieplnej), a także koordynacja miejskiego i podmiejskiego transportu publicznego¹⁶.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż reforma wzmocniła kompetencje policyjne mera Paryża, na przykład w zakresie ruchu drogowego, parkingów, kąpielisk, bezpieczeństwa imprez masowych czy nadzoru budowlanego (dotyczącego budynków zagrożonych katastrofą budowlaną), a także wydawania krajowych dowodów osobistych i paszportów.

Odnosnie do gospodarki finansowej, metropolie otrzymują dotację ogólną (*dotation globale de fonctionnement*) składającą się z części ryczałtowej, która jest obliczana według algorytmu uwzględniającego liczbę mieszkańców metropolii i wskaźnik stawki podstawowych podatków oraz z części inwestycyjnej.

¹⁵ Warto zwrócić uwagę, iż na 13 regionów francuskich (bez wspólnot zamorskich), aż 12 notuje PKB *per capita* poniżej średniej krajowej. Wyjątek stanowi Ile-de-France; zob. L. Jasiński, *Zróżnicowanie w rozwoju regionów w Polsce oraz w wybranych krajach świata*, [w:] Konferencja *Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego*, 14 listopada 2016 r., Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2017, s. 22.

¹⁶ L. Zacharko, A. Zacharko, *op. cit.*, s. 386.

Metropolie mogą również pobierać podatki określone w Kodeksie podatkowym (CGI). Gminy będą nadal pobierać podatek od nieruchomości i podatek mieszkaniowy, opłaty związane z odbiorem, transportem i utylizacją odpadów komunalnych oraz pobierać dotację wyrównawczą wypłacaną przez metropolię. Z kolei departamenty utracą podatek mieszkaniowy i podatek od nieruchomości niezabudowanych, ale staną się beneficjentami regionalnej części podatku od nieruchomości zabudowanych. Istotne zmiany dotyczą tak zwanego lokalnego wkładu ekonomicznego¹⁷, który składa się z dwóch części: wkładu gruntowego, obliczanego na podstawie wartości nieruchomości, oraz wkładu od wartości dodanej przedsiębiorstwa, której stawka jest progresywna i uzależniona od wysokości obrotu. Do momentu wejścia w życie III etapu reformy decentralizacyjnej, podatek w postaci lokalnego wkładu ekonomicznego był przeznaczany na stopień gminny w wysokości 26,5%, na stopień departamentalny w wysokości 48,5% i dla regionów w wysokości 25%. Od 2021 roku dochodem metropolii jest połowa podatku od nieruchomości płaconych przez przedsiębiorców, to jest *Contribution Foncière des Entreprises* (CFE), oraz nowy podatek od zarządzania środowiskiem wodnym i zapobiegania powodziom. Podatki stanowią około 39%, a dotacje państwa około 35% dochodów metropolii¹⁸.

Finanse metropolii jako część finansów publicznych podlegają zasadom gospodarowania środkami publicznymi. Budżet metropolii, podobnie jak budżet gminy czy departamentu, składa się z części dochodowej i wydatkowej, która z kolei dzieli się na część bieżącą i inwestycyjną.

Metropolia Wielki Paryż składa się z gmin o zróżnicowanej sytuacji finansowej. W związku z tym na stopniu metropolitalnym został utworzony fundusz inwestycyjny, tak zwany *Metropolitan Investment Fund* (MIF), którego celem będzie wsparcie inwestycyjne gmin.

Rok budżetowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym. Kontrolę finansową sprawuje regionalna izba obrachunkowa pod względem legalności, to jest zgodności z prawem i gospodarności. Rada metropolii powinna przyjąć plan finansowy i fiskalny większością dwóch trzecich głosów w ciągu sześciu miesięcy od utworzenia rady¹⁹.

¹⁷ Do końca 2009 roku był to podatek zawodowy zaliczany do podatków lokalnych, pobierany od osób prawnych i fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, ale niepozostających w stosunku pracy.

¹⁸ <https://metropolegrandeparis.fr/en/node/26> (dostęp: 15.04.2021).

¹⁹ L. Zacharko, A. Zacharko, *op. cit.*, s. 378–388; a także A. Zacharko, *Publicznoprawny status departamentu*, niepublikowana praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. J. Blicharz, Wrocław 2019, s. 199.

Konkluzja

Organizacja prawna Paryża i podział władzy w tym mieście pochodziły z czasów rewolucji, w związku z czym można powiedzieć, że zasadniczo stolica Francji nie została od tamtej pory zreformowana przez ustawodawcę. Dopiero reformy przeprowadzone w latach 2014–2017 w znaczący sposób zmieniły układ kompetencyjny i status prawny metropolii. Nastąpiło połączenie gmin i departamentów, w tym czterech dzielnic centralnych Paryża; wzmocnieniu uległy kompetencje merów dzielnic. Reformy w istotny sposób modyfikują podział kompetencji pomiędzy państwo a metropole. Powyższe zmiany w ustroju Wielkiego Paryża pozwolą na bardziej efektywne zarządzanie usługami publicznymi.

Jak podkreślają Małgorzata i Zbigniew Ofiarscy, konieczność współdziałania na obszarach metropolitalnych w celu poprawy funkcjonowania sfery usług publicznych, planowania przestrzennego i zarządzania w większej skali współcześnie nie budzi już żadnych wątpliwości²⁰.

Przeprowadzone reformy w modelu samorządu terytorialnego we Francji wzmocniły niektóre rozwiązania instytucjonalne dotyczące współdziałania międzygminnego. Idea samorządności jest mocno zakorzeniona zarówno w państwowości Francji, jak i w postawie członków wspólnoty lokalnej. Zmiany w statusie wielkich metropolii, w tym Paryża, to odpowiedź na postęp cywilizacyjny i konieczność uwspółcześnienia struktur samorządu.

Wśród ważnych zadań, jakie stoją przed nowymi strukturami przestrzenno-gospodarczymi, podkreślić należy znaczenie sprawdzenia, czy istniejący system samorządowy wypełnia wymagania nowoczesnego państwa *welfare state*²¹.

Bibliografia

- Jasiński L., *Zróżnicowanie w rozwoju regionów w Polsce oraz w wybranych krajach świata*, wystąpienie podczas konferencji *Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego*, 14 listopada 2016 r., Warszawa 2017.
- Jeżewski J., *Wybrane aspekty reformy samorządu terytorialnego we Francji*, [w:] *Studia z prawa administracyjnego i nauki administracji. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Janowi Szreniawskiemu*, Przemysław-Rzeszów 2011.
- Maciołek M., *Ustrój administracyjny Paryża*, „Samorząd Terytorialny” 1994, nr 6.
- Ofiarska M., Ofiarski Z., *Związki komunalne i metropolitalne w Polsce*, Warszawa 2021.

²⁰ M. Ofiarska, Z. Ofiarski, *Związki komunalne i metropolitalne w Polsce*, Warszawa 2021, s. 25.

²¹ M. Popławski, *Proces projektowania głównych założeń reformy samorządu terytorialnego w Danii z dnia 1 stycznia 2007*, [w:] *Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie (doświadczenia i nowe wyzwania)*, red. J. Marszałek-Kawa, A. Lutrzykowski, Toruń 2008, s. 250.

- Popławski M., *Proces projektowania głównych założeń reformy samorządu terytorialnego w Danii z dnia 1 stycznia 2007*, [w:] *Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie (doświadczenia i nowe wyzwania)*, red. J. Marszałek-Kawa, L. Lutrzykowski, Toruń 2008.
- Zacharko A., *Publicznoprawny status departamentu*, niepublikowana praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. J. Blicharz, Wrocław 2019.
- Zacharko L., *Nowe formy współdziałania międzygminnego w modelu francuskim (la loi n° 2010-1563 du 16 décembre 2010 de réforme des collectivités territoriales)*, [w:] *Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2012.
- Zacharko L., Zacharko A., *Metropolie o specjalnym statusie prawnym we Francji*, [w:] *Organizacja i funkcjonowanie aglomeracji miejskich*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2018.

New Form of Intercommunal Cooperation in France: The Metropolis of Greater Paris

Summary

The aim of the article is to present changes in the model of local government in France. In the concept of local self-government, an important role is played by various form of intercommunal cooperation in metropolitan areas. Metropolitan areas are a complex structure with municipalities and departments. The creation of large spatial and economic structures is a response to the progress of civilization and the need to improve the activity of local government.

Keywords: local government, intercommunal unions, metropolises.